

Ανδρέας Μάνος

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Η φιλοσοφία είναι, ονομαστικά και ουσιαστικά, η σοφία της ταπεινώσης. Το γνησίως φιλοσοφείν παραμένει πάντοτε ζωντανό κι απρόσβλητο από τα βέλη του πονηρού. Το «εὐπορήσαι τῆς ἀληθείας» δεν είναι χαλεπότερο από το «διαπορήσαι τῷ λόγῳ».¹ Η ιστορία του φιλοσοφικού λόγου υπήρξε μια από τις αυθεντικότερες κινήσεις του ανθρωπίνου πνεύματος. Από τη γιγαντομαχία περί της ουσίας μέχρι την αιματηρή διεργασία αναζήτησης του νοήματος του Είναι. Τα ερωτήματα της φιλοσοφίας ενδιαφέρουν περισσότερο από τις απαντήσεις. Μια φιλοσοφική πρόταση που ανιχνεύει το βάθος των πραγμάτων δικαιώνεται περισσότερο αμφισβητούμενη, παρά γινόμενη αποδεκτή. Το σφάλμα, άλλωστε, ενός μεγάλου στοχαστή, έλεγε ο Nietzsche, αξίζει πιο πολύ από την αλήθεια ενός μικρού.

Τα προβλήματα είναι πολλά και οι διερωτήσεις σ' αυτά πλήθουσες. Ωστόσο, η αναζήτηση της αλήθειας καταξιώνει τελεσίδικα την παρουσία του ανθρώπου μέσα στον κόσμο. Αλήθεια και ψεύδος δεν υπάρχουν μέσα στα πράγματα, αλλά είναι προϊόντα της διανοίας. Έσεται ήμαρ όπου η ζωή του ανθρώπου θα διαμορφώνεται και θα τροποποιείται από την επιστήμη. Ο φιλοσοφικός λόγος, και οι βαθιές εμπειρίες που συνεπιφέρει, αναζωπυρώνει την ελπίδα του ανθρώπου να κινηθεί πέρα από το διανοεΐσθαι και τη βούληση και να τελεί σε αναμονή στο λιμάνι της Gelassenheit, έξω και πέρα από τα όρια της παραστατικής νόησης. Κατά M. Heidegger. Το Ον είναι ο Τόπος των Τόπων. Ο ανεικόνιστος παράδεισος των μακαρίων ηδονών, όπου όλα τελούν υπό το κράτος της μαγείας. Χωρίς μνήμη και χωρίς ελπίδα. Χωρίς προβλήματα. Είναι η ακινησία ως κατάληξη της κίνησης. Είναι η ανάπαυση στην αγκαλιά του Ενός. Είναι η στιγμή όπου η ετερότης γίνεται ταυτότης κι ο χρόνος αιωνιότης.

1. Αριστ. Μ.τ.Φ., Ε4, 1027b 25.

Ωστόσο, δεν έχει ακόμη φτάσει το πλήρωμα του χρόνου. Κι επειδή ο κόσμος είναι σβηστός, έτσι που, κατά το ρήμα του Nietzsche, πρέπει ν' ανάβουν φανάρια από το μεσημέρι, «εγείρεσθε άγωμεν». Μέσα στην αγωνία της κοσμικής νύχτας, η φιλοσοφία είναι η δύναμη για όσα συμβαίνουν αναπάντεχα, η ελπίδα για την εναντιοτροπή των αναμενομένων, και «ο πόρος των αδοκήτων».

